

Fra ressourceforbandelse til grøn omstilling Kemiøvelser (til eleverne)

Udviklet af Kjeld Lundgaard, kemilærer på Ingrid Jespersens Gymnasieskole

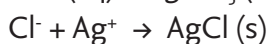
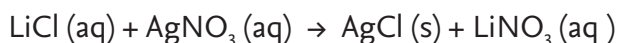
1. Eksperiment: Opløselighed af lithiumchlorid

Formål:

Bestemme opløseligheden af lithiumchlorid regnet i g/100 mL

Teori:

I en mættet opløsning af LiCl (aq) bestemmes opløseligheden af lithiumchlorid ved hjælp af titrering med sølvnitrat:

Ækvivalenspunktet findes vha. indikatoren 2,7-dichlorfluorescein (DCF), der ændrer farve til lyserød.

Materiale:

Bægerglas, 25-50 mL

Bægerglas, lille 5-10 mL

Konisk kolbe, 50-100 mL

Tragt og filtrerpapir

Micropipette (100 µL)

Titreringsudstyr: burette (f. eks. 25 mL), buretteholder, magnetomrører

Kemikalier:

LiCl (s)

0,1% 2,7-dichlorfluorescein (DCF)

0,100 M AgNO₃ (sølvnitrat)

Demineraliseret vand

Fremgangsmåde:

1. Fremstilling af en mættet opløsning af LiCl: afvej ca. 10 g fast lithiumchlorid. Overføres sammen med 10 mL demineraliseret vand til et 25-50 mL bægerglas.
2. Bægerglasset placeres på en magnetomrører i 15-20 minutter.

3. Imens opstilles titreringsudstyret og buretten fyldes med 0,100 M sølvnitrat (husk at fjerne luft nederst i buretten). Efter 15-20 min. antager vi at opløsningen er mættet – der skal stadig være lidt uopløst LiCl.
4. Filtrer lithiumchlorid-opløsningen ned i et lille bægerglas (5-10 mL).
5. Med en micropipette udtages 0,100 mL filtrat (mættet lithiumchlorid-opløsning) og hældes i en 50-100 mL konisk kolbe. Tilsæt ca. 20 mL demineraliseret vand og ca. 0,5 mL DCF-indikator.
6. Titrer til farveskift - til svag, blivende lyserød farve (på én dråbe).
7. Gentag titreringen. Hvis $V(\text{sølvnitrat})$ varierer mellem de to titreringer, foretages en 3. titrering.

Resultater:

$V(\text{sølvnitrat})$

1. titrering:

2. titrering:

3. titrering:

4. Gennemsnit:

Beregninger:

1. Beregn stofmængden af sølvnitrat:

2. Forholdet mellem Ag^+ og Cl^- :

3. Stofmængden af LiCl (aq):

4. Beregn massen af LiCl (aq):

5. Beregn opløseligheden af LiCl i g/100 mL:

Diskussion:

- a. Find tabelværdi for opløselighed af LiCl.

- b. Sammenlign tabelværdi med den eksperimentelt fundne værdi.

- c. Beregn procentafvigelsen.

- d. Vurder vejkilder og deres indflydelse på forsøgsresultatet.

2. Forsøg med opløsninger af det tungopløselige lithiumcarbonat

Natriumcarbonat og kaliumcarbonat er let opløselige, mens lithiumcarbonat er tungtopløseligt i vand. Dette benyttes til udvinding af lithium fra saltlage i Salar. Desuden benyttes forskellen til at påvise tilstedeværelse af lithium-ioner.

2A. Sammenligning mellem opløselighed af de tre salte: natrium-, kalium- og lithiumcarbonat:

- Udtænk et eksperiment, hvor man kan illustrere forskelle på opløselighed af saltene.
- Sammenlign de fundne forskelle mellem de tre carbonatforbindelser med tabelværdier.

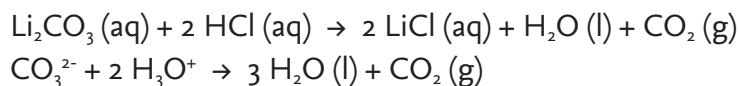
2B. Opløselighed af det tungt opløselige lithiumcarbonat:

Formål:

Bestemme opløselighed af lithiumcarbonat regnet i g/100 mL

Teori:

I en mættet opløsning af Li_2CO_3 (aq) bestemmes koncentrationen ved hjælp af titrering med saltsyre:

Materialer:

Bægerglas, 150-250 mL
Konisk kolbe, 100 mL
Tragt og filterpapir
Måleglas, 25-50 mL (evt. cylinderglas)
5 mL fuld pipette og pipettehenter
Titreringsudstyr: burette, buretteholder, magnetomrører

Kemikalier:

Li_2CO_3 (s)
0,100 M saltsyre
Methylorange (indikator)
Demineraliseret vand

Fremgangsmåde:

1. Afvej ca. 2 g fast lithiumcarbonat. Overfør det afvejede lithiumcarbonat til et 150-250 mL bægerglas, hvorpå der tilsættes ca. 100 mL demineraliseret vand.
2. Bægerglasset placeres på en magnetomrører i 15-20 minutter (gene længere) – vi antager nu at opløsningen er mættet. I ventetiden opstilles titreringsudstyret, og buretten fyldes med 0,200 M saltsyre (husk at fjerne luft nederst i buretten).
3. Filtrer lithiumcarbonat-opløsningen ned i et måleglas (eller i et cylinderglas).
4. Med en 5 mL fuldpipette udtages 5,0 mL filtrat (mættet lithiumcarbonat-opløsning) og hældes i en 100 mL konisk kolbe. Tilsæt 4-6 dråber methylorange-indikator.
5. Titrer til farveskift (på én dråbe).
6. Gentag titreringen. Hvis $V(\text{saltsyre})$ varierer mellem de to titreringer, foretages en 3. titrering.

Resultater:

$V(\text{saltsyre})$

1. Titrering:

2. Titrering:

3. Titrering:

4. Gennemsnit:

Beregninger:

1. Beregn stofmængden af saltsyre:

2. Forholdet mellem saltsyre og Li_2CO_3 :

3. Stofmængden af Li_2CO_3 :

4. Beregn massen af Li_2CO_3 (aq):

5. Beregn opløseligheden af Li_2CO_3 i g/100 mL:

Diskussion:

- a. Find tabelværdi for opløseligheden af Li_2CO_3 :

- b. Sammenlign tabelværdi med den eksperimentelt fundne værdi:

- c. Fejlkilder og vurdering af deres indflydelse på forsøgsresultatet:

2c. Lithiumcarbonats opløselighedsprodukt:

Formål:

Bestemmelse af opløselighedsprodukt K_o for Li_2CO_3

Teori:

Opskriv reaktionsskema for opløsning af fast Li_2CO_3 i vand (husk fast stof som reaktant):

Opskriv ligevægtsudtrykket for Li_2CO_3 i vand:

Resultater: forsøgsresultater fra foregående forsøg anvendes.
V(saltsyre)

1. Titration:

2. Titration:

3. Titration:

4. Gennemsnit:

Beregninger:

1. Beregn stofmængden af saltsyre:

2. Forholdet mellem saltsyre og CO_3^{2-} :

3. Forholdet mellem CO_3^{2-} og Li^+ :

4. Beregn $[\text{CO}_3^{2-}]$ og $[\text{Li}^+]$

5. Beregn K_0 for lithiumcarbonat:

Diskussion:

a. Find tabelværdi for $K_0(\text{Li}_2\text{CO}_3)$ (engelsk K_{sp}) og sammenlign. Inddrag fejlkilder i vurderingen.